

قانون شکنان مدعی قانون!

مجریان پروژه‌های ضد محیط زیستی، توقف پروژه‌های خود را خلاف قانون می‌دانند



هر ساله در پیوست قانون بودجه، پروژه‌هایی می‌آیند که ضد محیط زیست هستند. مجریان این پروژه‌ها با استناد به این پیوست با سازمان برنامه و بودجه، موافقتنامه انجام می‌دهند. در نهایت به سازمان محیط زیست هم می‌گویند اگر پروژه خود را اجرائی کردیم، خلاف قانون رفتار کرده بودیم!

■ ■ ■

اخیراً اعلام بیش از ۴۰۰ پروژه فاقد مجوز لازم از سوی سازمان محیط زیست در بودجه سال آینده حواشی زیادی ایجاد کرده است. این ماجرا با شکایت فعالان محیط زیستی از رئیس سازمان برنامه و بودجه در دادگستری آغاز شد. مدیر کل دفتر ارزیابی زیست محیطی هم خبر داده است که هشت سال قبل اقداماتی حقوقی در قبال پروژه‌های ضد محیط زیستی انجام دادیم و فکر نمی‌کردیم دستگاه‌های اجرایی باز هم دنبال این پروژه‌ها باشند.

■ **شکایت با حمایت نماینده مجلس**

شکایت فعالان محیط زیستی از رئیس سازمان برنامه به دلیل اختصاص دادن ردیف بودجه به پروژه‌های فاقد مجوز محیط زیستی در بودجه سال آینده است. این قضیه با پیگیری جلیل مختار، نماینده آبان در مجلس شورای اسلامی، به کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی نوشته و دنبال این پروژه‌های وزارتخانه‌های نیرو و راه

و شهرسازی را که بدون مجوز زیست محیطی و دارای پیشرفت فیزیکی هستند، معرفی کرده است. سازمان محیط زیست کشور به استناد اصل ۵۰ قانون اساسی، متولی حفاظت از محیط زیست است. اکنون هم در مجلس اراده‌ای وجود دارد که این سازمان جایگاه حقوقی خود را پیدا کند و طرح‌های ضد محیط زیستی کنار زده شود.

■ **پادادشت**

آرش ولایتی جلال*

معان بین‌الملل قوه قضائیه و دبیر ستاد حقوق بشر اخیراً با بیان اینکه در پرونده ترور سردار سلیمانی، ۱۲۵ مظنون و متهم شناسایی شده‌اند، تأکید کرده است که پرونده کیفری ترور شهید سردار سلیمانی به زودی تکمیل خواهد شد.

از حدود ۱۲۵ مظنون و متهمی که شناسایی شدند، قاطبه آنها از مقامات دولت آمریکا هستند، علاوه بر این برخی کشورهای دیگر هم اقدامات پشتیبانی و لجستیکی انجام دادند، برخی کشورها نیز اتباع و شرکت‌هایشان درگیر این اقدام جنایتکارانه تروریستی بودند.

به گفته کاظم غریب‌آبادی، هدف جمهوری اسلامی ایران این است که در همکاری با دولت عراق به عنوان کشور محل وقوع جرم تمامی آمران، عاملان و مسببان این جنایت تروریستی شناسایی و به پیشگاه عدالت آورده شوند؛البته این پدیده‌ای است که اکثر متهمان و مظنونان از مقامات دولت آمریکا هستند.

ناگفته‌نماند که در پیگیری‌هاورسیدگی‌های قضایی اقرار رئیس جمهور سابق امریکا یک سند بسیار مهم حقوقی است و البته چون افراد دیگری در این اقدام دخیل بودند باید اسناد و تحقیقات به صورت کامل انجام شود که هم اکنون در بعد کیفری، پرونده در فرآیند رسیدگی است.

به قتل رساندن یک مقام دولتی و عالی رتبه در زمان غیرمنافسه، آن هم در شرایط صلح و در یک کشور ثالث، بدون شک نقض کنوانسیون‌های متعدد بین‌المللی نظیر ژنو و کنوانسیون ۱۹۷۳ و قطعنامه ۱۳۶۸ شورای امنیت بوده و مسلماً غیرقانونی و ذیل عنوان ترورسم بین‌المللی

■ **فعل و ترک فعل در قانون**
روال غیرقانونی گذشته اینطور بود که پروژه‌های غیرقانونی با گرفتن بودجه اجرا می‌شدند. دست آخر هم با توجه اینکه با هزینه شدن بودجه در سال‌های گذشته، اعلام می‌شد که نباید مانع اجرای طرح‌ها شد.

چون اتلاف منابع بیت‌المال صورت می‌گیرد و در نتیجه با گرفتن یک مجوز مصلحتی محیط‌زیستی عملاً طرح‌های فاقد مجوز زیست انجام می‌شدند. بر اساس قوانین پنجم و ششم توسعه، سازمان حفاظت محیط زیست موظف به برخورد با پروژه‌های ضد محیط‌زیستی است. برنامه چهارم توسعه هم تأکید کرده که مجری پروژه‌های عمرانی باید پیوست محیط‌زیستی به سازمان برنامه ارائه دهد. درواقع اجرای بسیاری از پروژه‌های ضد محیط‌زیستی از دهه‌های قبل تاکنون نشان از سوءمدیریت در محیط زیست دارد و مسئولان سازمان محیط زیست در گذشته مرتکب جرم ترک فعل شدند.

فعل و ترک فعل دو عنوانی است که در مباحث حقوق کاربرد بسیاری دارند. به استناد ماده ۴ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۹۲ هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است، جرم محسوب می‌شود.

فعل آن عملی را مد نظر است که انجام می‌شود مانند ضربه زدن به فردی که منجر به قتل شود. اما ترک فعل بیشتر شامل انجام ندادن می‌شود. هر چند که در ماده ۲۹۵ قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ ترک فعل در جنایت به سبب ترک وظیفه خاصی را که قانون بر عهده فرد گذاشته است به رسمیت شناخته است.

به طور کلی تمام جرائم در این ماده که مختص جنایت است، بیان شده است اما گمان‌کن به استناد ماده ۴ قانون مجازات اسلامی ترک فعل مدیران دولتی را که بر حسب قانون وظیفه خاصی بر عهده دارند، شامل می‌شود و می‌توان آنها را محاکمه کرد.

■ **حفاظت محیط زیست در قانون اساسی**

از آنجایی که اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی

وجود انبوهی از پروژه‌های ضد محیط‌زیستی نشان از

ترک فعل مدبران سابق محیط زیست دارد. از قانون چهارم توسعه به بعد همه پروژه‌های عمرانی موظف به داشتن پیوست زیست محیطی هستند



وجود انبوهی از پروژه‌های ضد محیط‌زیستی نشان از

ترور یک قهرمان، خیانتی در حق بشریت



لا‌به‌لای سطور موجود در این اساننامه خلاصه کنیم، مصفانه است که عواقب ترور فرودگاه بغداد را جنایت و خیانتی علیه بشریت بدانیم. به قتل رساندن قهرمان مبارزه با تروریسم و حافظ و پاسدار امنیت انبای بشر در یک تحلیل منطقی و نگاه عقلانی خود جراحی کاری بر

پیکره انسانیت و خدمت به همان قاتلان و جنایتکاران علیه بشریت است. چگونه می‌شود افرادی را که حامی و عامل صیانت از جان و مال آدمی هستند، بکشند و به آن جامعه بشری آسیب و گزند ی وارد نشود؟ از بین بردن پایه‌های حفظ و نگهدایی از جامعه جهانی خود سبب بروز خطر و

انجام می‌دهد. مجریان هم وقتی می‌خواهند به ما توضیح دهند می‌گویند ما اگر اجرانمی‌کردیم خلاف قانون رفتار کرده بودیم.

وی تصریح کرد: سازمان محیط زیست به دنبال رویه‌ای بود که پروژه‌های فاقد مجوز زیست محیطی اجرایی نشوند. در سال‌های گذشته هم لیست این پروژه‌ها را به مجلس می‌دادیم اما متأسفانه این مکانیسم هم منجر به یک نتیجه واقعی نشد و باز هم پروژه‌ها شکل اجرایی به خود گرفتند.

به گفته مدیر کل دفتر ارزیابی زیست محیطی قریب به ۴۱۰ پروژه فاقد مجوز محیط زیست احصا شده است که تنها مربوط به امسال نیستند و یک دوره زمانی از گذشته تا امروز را در بر می‌گیرند.

■ **معاونت حقوقی هم کاری نکرد**

وی خاطر نشان کرد: در دولت‌های گذشته هم مکاتبات زیادی از سوی رؤسای وقت سازمان با معاونت حقوقی ریاست جمهوری انجام شد که اجرای پروژه‌ها بدون مجوز محیط زیست اشکال دارد و از آنها کسب تکلیف کردیم. در نهایت معاونت حقوقی ریاست جمهوری، شیوه‌نامه‌ای تعریف کرد که یک کمیته سه نفره از معاونت اجرایی، سازمان محیط زیست و سازمان برنامه و بودجه به عنوان معاونان رئیس‌جمهور، پیشرفت فیزیکی پروژه‌ها را به دولت ارائه کنند. استنباط ما در سال ۱۳۹۲ که این کار شروع شد، این بود که دیگر دستگاه‌های اجرایی این قبیل پروژه‌ها را اجرا نمی‌کنند اما این اتفاق نیفتاد.

جلالوندی تأکید کرد: متأسفانه قوانین متقن برای جلوگیری از اجرای پروژه‌های فاقد مجوز محیط زیست وجود ندارد چون ماهیت قوانین ما به گونه‌ای است که تا این پروژه‌ها باعث تخریب و آلودگی نشوند، قاضی در مورد آنها حکم صادر نمی‌کند. بنابراین لازم است تا زمان رفع مشکل به این پروژه‌ها اعتباری تعریف نکنیم. مدیر کل دفتر ارزیابی زیست محیطی سا بیان اینکه تقریباً ۹۶ درصد این پروژه‌ها مربوط به دو وزارتخانه راه و شهرسازی و نیرواست، خاطر نشان کرد: ما با نگاه جلوگیری از آسیب‌های زیست محیطی و تخریب منابع طبیعی این ۴۱۰ پروژه را معرفی کرده‌ایم و این موضوع مورد استقبال رسانه‌ها و سمن‌های محیط زیستی هم قرار گرفته است.

■ **مجلس به عنوان نهاد قانونگذار اقدام کند**

جلالوندی در ادامه گفت: در دولت سیزدهم پیشنهادی از سوی ریاست سازمان محیط زیست به دکتر قالیباف داده شد که این پروژه‌ها با مشخصاتی که اعلام کرده‌ایم فعلاً تأمین اعتبار نشوند تا بایبند مسائل محیط زیستی خود را حل کنند. به عبارت دیگر، یک بازنگری در نحوه اجرای آنها صورت بگیرد. نگاه ما این است که اگر مجلس شورای اسلامی به عنوان نهاد قانونگذار و نظارتی کشور جلوی اجرای این پروژه‌ها را بگیرد، از مشکلات آینده جلوگیری خواهد شد.

■ **ادعای قانون از سوی قانون شکنان**

حمید جلالوندی، محاصل اجرای این پروژه‌ها را قربانی شدن محیط زیست دانست و افزود: وقتی این موضوع را آسیب‌شناسی کردیم که چطور یک پروژه بدون مجوز محیط زیست شکل اجرایی به خود می‌گیرد، به این جمع‌بندی رسیدیم که این پروژه‌ها هر ساله در پیوست قانون بودجه می‌آیند، مصوب می‌شوند و سازمان برنامه و بودجه به استناد این مصوبه با مجریان مبادله موافقتنامه می‌کند.

جلالوندی در ادامه گفت: در دولت سیزدهم پیشنهادی از سوی ریاست سازمان محیط زیست به دکتر قالیباف داده شد که این پروژه‌ها با مشخصاتی که اعلام کرده‌ایم فعلاً تأمین اعتبار نشوند تا بایبند مسائل محیط زیستی خود را حل کنند. به عبارت دیگر، یک بازنگری در نحوه اجرای آنها صورت بگیرد. نگاه ما این است که اگر مجلس شورای اسلامی به عنوان نهاد قانونگذار و نظارتی کشور جلوی اجرای این پروژه‌ها را بگیرد، از مشکلات آینده جلوگیری خواهد شد.

گفتنی است طبق قانون، پروژه‌ها باید مطالعات اقتصادی، فنی، زیست محیطی و پدافند غیر عامل را به عنوان پیوست داشته باشند. این در حالی است که از نظر سازمان محیط زیست می‌بایست تأییدیه و مجوز سازمان محیط زیست هم بر پیوست زیست محیطی پروژه‌ها اضافه شده باشد. یعنی صرف داشتن یک پیوست زیست محیطی که حتی سازمان محیط زیست هم از آن بی‌اطلاع است و در سازمان برنامه هم بررسی نشود، کافی نیست.

ضروری است که یک قانون اختصاصی برای ارزیابی زیست محیطی پروژه‌ها در مجلس شورای اسلامی تصویب شود تا این گونه پروژه‌های فاقد مجوز محیط زیست که پیشرفت فیزیکی هم دارند تعیین تکلیف شوند.

ایجاد آسیب بیشتر بر آن است. این عمل را چه می‌توان نام نهاد؟ آیا جنایت علیه آدمی و حقوق حقه او نیست؟ گرچه باید اشاره کرد و متذکر شد، حمله‌ای که شب سوم ژانویه ۲۰۲۰ در فرودگاه بغداد به وقوع پیوست، هم سازمان یافته بود و هم گسترده. به قدری گسترده که صلح و مودت برای میلیون‌ها انسان حزن‌انگیز و درآورد. است. چنین جنایتی هرگز نباید از جانب محافل حقوقی این جنایت از منظر گسترده‌گی و در برداشتن مقاصد سیاسی و آثار و عواقب زاینبار و مهم نیز کاملاً مشهود و مسلم است. گمان‌کن پس از گذشت دو سال از آن شب،

■ **نکته حقوقی**



کلاهبرداری در معاملات

افرادی به قصد فرار از دین، معاملاتی را انجام می‌دهند و به موجب این معاملات اموال خود را به دیگران منتقل می‌کنند. در این صورت هدف آنها این است که در هنگام فرار رسیدن دین، ادعا نمایند که اموالی ندارند و با این بهانه طلب طلبکاران را پرداخت نکنند.

در حقیقت در این فرض کسی که چنین معاملاتی انجام می‌دهد مدیون می‌باشد و با به کار بردن چنین حیل‌های در صدد است که به ضرر طلبکاران عمل کند و دین آنها را تیراند. فرار از دین یکی از راه‌هایی است که قانونگذار آن را منع کرده است و دلیل آن این است که باعث می‌شود طلبکاران متضرر شوند. معامله به قصد فرار از دین در قانون مدنی مورد بحث قرار گرفته و ضمانت اجرای آن نیز مشخص شده است.

انطور که تارنمای معاونت پیشگیری از جرم قوه قضائیه گزارش داده است، به موجب ماده ۲۱۸ قانون مدنی، چنین معاملاتی غیر نافذ است و مقرر شده که صحیح و نافذ بودن چنین معاملاتی منوط به رضایت طلبکاران است. پس از اصلاحات صورت گرفته در قانون مدنی هم ضمانت اجرای چنین معاملاتی دچار تغییر شد و قانون تصریح کرد که چنانچه چنین معاملاتی به طور صوری باشد، باطل می‌شود.

یعنی مدعی باید اثبات کند معامله به طور صوری انجام گرفته است که همین امر باعث سردرگمی برخی پرونده‌ها در خصوص ضمانت اجرای چنین معاملاتی شده است. از طرفی به موجب قانون، معامله‌ای که به صورت صوری انجام گرفته باشد باطل است زیرا در معامله هیچ گونه قصدی وجود نداشته است.

از طرف دیگر اثبات صوری بودن از سوی طلبکاران آسان نخواهد بود زیرا می‌دانیم که قانونگذار اصل را بر صحیح بودن معاملات قرار داده است.

بنابراین کسی که مدعی بطلان معاملات است باید با دلایل قوی و مستحکم ثابت کند که دلیلی بر صحت معامله وجود ندارد و از سوی دیگر با چنین معاملاتی حق مسلم طلبکار ما مورد تضییع قرار می‌گیرد. بر این اساس معاملاتی که اصولاً طرفین قصد معامله را دارند ولی انگیزه آنها فرار از دین است، با معاملات صوری تفاوت دارند. در معاملات صوری اصولاً شخص هیچ قصدی در این خصوص ندارد و چون در انجام معامله قصد ندارد، بنابراین معامله صحیح نیست. این در حالی است که در معامله به قصد فرار از دین شخص فروشنده واقعاً قصد انجام معامله را دارد اما انگیزه انجام معامله نامشروع است. همین انگیزه نامشروع باعث می‌شود که معامله مطابق قانون غیر نافذ باشد. بدین مفهوم که تعیین تکلیف در خصوص سرنوشت معامله در دستان طلبکاران قرار می‌گیرد و در فرضی که آنها معامله را تنفیذ(اجرا) کنند، معامله صحیح و درغیر این صورت معامله باطل خواهد شد.

■ ■ ■



مهر المثل چیست؟

به طور کلی مهر المثل در مواقعی اتفاق می‌افتد که به هر دلیلی مهریه تعیین نشده باشد. علاوه بر توافق نکردن در مورد مهریه موارد دیگری هم شامل این موضوع می‌شوند. از جمله این موارد می‌توان به مواقعی اشاره کرد که مالی که تحت عنوان مهریه مشخص شده است، قانونی یا شرعی نباشد.

در توضیح بیشتر می‌توان چند مثال آورد. به عنوان مثال شخصی که مهریه خود را یک شاخته گل تعیین می‌کند، این مهریه مورد حمایت قانون قرار نمی‌گیرد. از دیگر موارد می‌توان به این مورد اشاره کرد که تعیین مشروبات الکلی به عنوان مهریه نیز مورد تأیید قانون و شرع نیست. طبق قانون وقتی نکاح دائم جاری می‌شود، اینکه مهریه مشخص و معلوم باشد موردی لازم و ضروری نیست. با توجه به این موضوع بدون تعیین دقیق مهریه هم امکان جاری ساختن صیغه نکاح دائم وجود دارد. در چنین شرایطی بعد از وقوع نزدیکی زن شرایط دریافت مهریه را مستحق می‌شود. میزان این مهریه تعیین نشده همان مهر المثل است. محقق شدن مهر المثل، وجود شرایط خاصی را طلبد که مهم‌ترین آنها نامعین بودن مهریه است. یعنی نوع و میزان مهریه به توافق طرفین نباشد. ناگفته نماند که مهر المثل تنها در صورت وقوع طلاق به زن تعلق نمی‌گیرد بلکه در صورت فوت همسر نیز به زن تعلق می‌گیرد. به عبارتی دیگر اگر نوع و مقدار مهریه تعیین نشده، در صورت فوت زوج به زوجه این نوع مهریه تعلق می‌گیرد.

■ **حقوقدان**